

Invalidiliitto vastasi ympäristöministeriön kommenttipyyntöön koskien keskustelupaperia maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen suuntaviivoiksi

Invalidiliitto korosti vastauksessaan esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden huomioimista YK:n vammaissopimuksen mukaisesti kaavoituksen kaikilla tasoilla. YK:n vammaissopimus määrittelee esteettömyyden ihmisoikeudeksi. Vammaisten henkilöiden tulee voida käyttää rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Esteettömyyden toteutuminen saumattomasti edellyttää kaikkia ihmisiä huomioivaa suunnittelua ja Design for All (tai Universal Design) -periaatteen noudattamista jo alueidenkäytön strategisissa linjauksissa.

Tärkeää on, että linjaukset tehdään valtakunnan tasolla ja maakunnan tasolla, josta ne edelleen konkretisoituvat osaksi kuntatason suunnittelua ja käytännön ratkaisuja. Parhaimmillaan kaavoituksen kaikilla tasoilla luodaan mahdollisuuksia esteettömien ympäristöjen toteuttamista varten. Sen myötä ihmisten yhdenvertaisuus voi toteutua.

Vastattu 14.5.2018.

<https://www.webropolsurveys.com/Answer/SurveyParticipation.aspx?SDID=Fin1513431&SID=c81062e0-ebd2-4271-86c8-37a0a6874473&dy=802271752>

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistukseen liittyvän keskustelupaperin tavoitteena on tuoda yhteiskunnalliseen keskusteluun ideoita ja näkemyksiä suunnittelujärjestelmän ja rakentamisen ohjauksen kehittämisen tueksi. Keskustelupaperia on työstetty osallistavasti mm. useiden verkkoavoriithien avulla.

Uudistuksen suuntaviivojen valmistelu jatkuu nyt keskustelupaperin kommentointimahdollisuudella. Saatua palautetta hyödynnetään lakiuudistuksen parlamentaarisen seurantaryhmän, lakivalmistelutyöryhmän ja sidosryhmäfoorumien työssä.

Roolini *

Päättäjä

Suunnittelun ammattilainen

Muu x

Taustaryhmä *

Kunta

Maakunta

Valtio

Elinkeinoelämä

Kansalaisjärjestöt x

Kansalainen

Yhteystiedot (ei pakollinen)

Etunimi Marika

Sukunimi Nordlund

Sähköposti marika.nordlund@invalidiliitto.fi

Yritys / Organisaatio Invalidiliitto ry

KOMMENTOIN ALUEIDENKÄYTÖN OSALTA

Vahvuudet

Suomi ratifioi v. 2016 YK:n yleissopimuksen vammaisten ihmisten oikeuksista. Sopimuksen mukaan esteetön ympäristö on ihmisoikeus. Sopimus määrittelee muun muassa, että vammaisten henkilöiden tulee voida käyttää rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä yhdenvertaisesti muiden kanssa. YK:n vammaissopimus edellyttää esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden huomioimista entistä paremmin myös maankäyttö- ja rakennuslaissa – ja tarjoaa samalla vankat perustelut, miksi niin tulee tehdä.

Esteettömyyden toteutuminen saumattomasti edellyttää kaikkia ihmisiä huomioivaa suunnittelua ja Design for All (tai Universal Design) -periaatteen noudattamista jo alueidenkäytön strategisissa linjauksissa. Kun tällä hetkellä pohditaan kaavoitusprosessin uudistamista, pitää sen yhteydessä huomioida YK:n vammaissopimuksen sisältö, ja tuoda se vahvasti esiin jokaisella kaavoituksen tasolla.

Vahvuus on, että linjaukset tehdään valtakunnan tasolla ja maakunnan tasolla, josta ne edelleen konkretisoituvat osaksi kuntatason suunnittelua ja käytännön ratkaisuja. Parhaimmillaan kaavoituksen kaikilla tasoilla luodaan mahdollisuuksia esteettömien ympäristöjen toteuttamista varten. Sen myötä ihmisten yhdenvertaisuus voi toteutua.

Heikkoudet

Heikkous on, jos maakuntatason strategiaan linjauksiin ei sisällytetä esteettömyyttä, eikä se tällöin konkretisoidu riittävästi muilla kaavatasoilla.

Mahdollisuudet

Jos esteettömyys ja saavutettavuus huomioidaan, se avaa konkreettisia mahdollisuuksia esimerkiksi kuntalaisten yhdenvertaiseen osallistumiseen ja liikkumiseen.

Suunnitteluprosessien avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen mahdollistaa myös kuntalaisten osallistumisen. Digitalisaatio tuo paljon mahdollisuuksia, mutta on huolehdittava, että kaikki voivat osallistua yhdenvertaisesti. Sähköisten kanavien tulee olla saavutettavia kaikille ja myös vaihtoehtoiset osallistumistavat tulee tarjota.

Liikkumisen ja liikenteen muutosten tunnistaminen on tärkeää. Tarvitaan esteettömiä kevyenliikenteen väyliä, julkista liikennettä sekä julkisen liikenteen asemia, pysäkkejä ja ympäristöjä, jolloin myös liikkumisen

apuvälineitä käyttävien ihmisten on helppoa ja turvallista liikkua. Ilmastokysymysten ja kansanterveyden edistämisen ohella esteettömät liikkumismahdollisuudet varmistavat kaikille ihmisille yhdenvertaisen pääsyn esimerkiksi palveluihin, työpaikoille ja vapaa-ajan harrastuksiin.

Uhat

Jos esteettömyyttä ja saavutettavuutta ei systemaattisesti huomioida, eikä kansalaisten yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia aktiivisesti etsitä uhkana on, että vain osa ihmisistä pääsee osallistumaan ja vaikuttamaan.

Muut terveiset

Esteettömyyssuunnitelmien tekeminen kuntatasolla vaihtelee tällä hetkellä. Esteettömyyssuunnitelman laatiminen tulisi saada systemaattiseksi käytännöksi ja osaksi kaavoitusta.

KOMMENTOIN RAKENTAMISEN OSALTA

Vahvuudet

Elinkaariajattelu ja rakentamisen kestävä laatu on nostettu vahvasti esiin. On erittäin hyvä, että elinkaariajatteluun on sisällytetty myös rakennuksen omistajien ja käyttäjien tarpeiden kehittyminen ajan myötä. On tärkeää korostaa kaupunkirakenteen ja rakennusten kykyä mukautua käyttäjien muuttuviin tarpeisiin. Se pitää sisällään joustavuuden, monikäyttöisyyden ja esteettömyyden huomioimisen. Käyttäjien tarpeet ja elämäntilanteet muuttuvat väistämättä.

Heikkoudet

Heikkoutena on, että olemassa olevien alueiden korjaustoiminnassa ei pystytä riittävästi edistämään esteettömyyttä. Tämä liittyy sekä resursseihin, osaamiseen että rakentamisen valvontaan. Esteellinen rakentaminen aiheuttaa jälkikäteen kustannuksia niin muutostöiden osalta, kuin yhdenvertaisuuslain kohtuullisten mukautusten kautta sekä yhteiskunnalle että yksittäisille toimijoillekin. On muistettava, että yhdenvertaisuuslain kohtuullisten mukautusten toteuttamatta jättäminen on syrjintää, mistä on olemassa myös omat sanktiomenettelyt.

Mahdollisuudet

Osana elinkaariajattelua käyttäjien näkökulmasta on tarpeen korostaa sosiaalista kestävyyttä. Esimerkiksi esteettömät ja helposti muunneltavat asunnot joustavat asukkaiden toimintakyvyn ja elämäntilanteiden muuttuessa, eikä asukkaan tarvitse tällaisessa tilanteessa muuttaa pois kotoaan. Esteetön rakentaminen tukee mitä suuremmissa määrin elinkaariajattelua.

Rakennuksen suunnitelmallisen kunnossapidon korostaminen on tärkeää niin ekologisesti kuin sosiaalisesti kestävä kehityksen valossa. Etenkin käyttötarkoitukseltaan merkittävien rakennusten esteettömyyttä ja käytettävyyttä kaikkien ihmisten näkökulmasta tulisi tarkastella, ja sisällyttää esteettömyyden riittävä taso osaksi kohteiden peruskorjausta.

Uhat

Uhkana on, ettei käyttäjien tarpeiden huomioiminen konkretisoidu riittävästi tai se ymmärretään vain esimerkiksi ns. erityisryhmiä koskevana asiana.

Muut terveiset

Rakentamisen vastuukysymyksiä tarkasteltaessa on määriteltävä jatkossakin selkeästi, kuka vastaa hankkeen esteettömyyden toteutumisesta. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvä on vastuussa siitä, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan määräysten mukaisesti. Siten hän vastaa myös mm. esteettömyysmääräysten noudattamisesta ja huolehtii rakennushankkeen aikaisesta valvonnasta.

Esteettömyys tulee olla vahvasti mukana sekä rakennushankkeen valvonnassa että kunnan rakennusvalvonnan työssä. Se on nähtävä rakentamisen laatutekijänä, joka liittyy turvallisuuteen sekä kansalaisten yhdenvertaisuuteen. Esteettömyyden toteutumisen ongelmat näkyvät sekä olemassa olevassa että uudessa rakennuskannassa. Esteettömiksi suunnitellut ratkaisut eivät toteudu uudisrakentamisessa, jos rakentamisen valvonta on puutteellista. Esteettömyysasetuksen soveltaminen korjausrakentamishankkeissakin vaatii rakentamisen aikaisen valvonnan vahvistamista.

Sanktioiden harkitseminen rakennusvalvonnan valvontatoimen tueksi on kannatettava ajatus. Esimerkiksi esteettömyysmääräysten noudattamatta jättämisestä tulisi seurata sanktio.